

УДК 378:008:7.012:004.92

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ-ГРАФІКІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ

Алла Максимова,
аспірант Інституту професійно-технічної освіти
НАПН України

КЛЮЧОВІ СЛОВА

проектна культура,
професійна
підготовка
дизайнера,
педагогічна модель,
графічний дизайн

Реферат

У статті проаналізовані вимоги і завдання дизайн-освіти, викликані сучасним етапом освітньої діяльності щодо професійної підготовки майбутніх фахівців з графічного дизайну. Аналіз результатів останніх публікацій виявив відсутність досліджень присвячених розробці й теоретичному обґрунтуванню педагогічної моделі розвитку проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків. Розглянуто систему розвитку проектної культури як відкрите для зовнішніх впливів складне утворення, що відображає цілісність процесу професійної підготовки фахівців із графічного дизайну, деталізоване складовими цільового, змістового, методико-технологічного та оцінно-результативного блоків, і презентоване у вигляді складної теоретичної моделі. У цільовому блоці розкривається мета системи з урахуванням соціального замовлення, завдань державних програм, освітніх стандартів забезпечити розвиток проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків на основі актуалізації їхніх потенційних можливостей та дотримання відповідних педагогічних умов. У змістовому блоці теоретичної моделі висвітлюються методологічні підходи і принципи розвитку проектної культури фахівців із графічного дизайну, комплекс педагогічних умов, надано розроблене теоретичне поняття «проектна культура майбутніх дизайнерів-графіків» та відображено компонентну структуру розвитку проектної культури упродовж трьох етапів професійної підготовки майбутніх дизайнерів графіків: пропедевтично-підготовчий етап розвитку проектної культури, етап професійного становлення майбутніх дизайнерів у процесі підготовки до проектної діяльності, етап професійної ідентифікації у проектній діяльності; а також організацію навчального процесу в мистецьких ВНЗ внаслідок яких відбувається оптимізація рівня розвитку проектної культури. Оцінно-результативний блок репрезентує критерії і рівні розвитку проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків та готовність до реалізації і розвитку означеного утворення у професійній діяльності як кінцевий результат розробленої системи.

Розроблена педагогічна модель, насамперед, є цільовим орієнтиром професійного і художньо-творчого розвитку майбутніх фахівців із графічного дизайну, ефективним методом для розробки змісту розвитку, визначення форм і методів безперервного професійного зростання до рівня проектної культури професійного дизайнера-графіка.

Постановка проблеми. Оскільки еволюційні процеси проектної культури в дизайні орієнтовані на вирішення естетичних, утилітарних, психологічних, соціокультурних, духовних, економічних та екологічних питань, то в галузі педагогіки перспективним напрямом є підвищення рівня розвитку проектної культури майбутнього дизайнера відповідно до його здатності на високому професійному рівні вирішувати творчі завдання, створювати нові об'єкти щодо забезпечення естетично-культурних і матеріальних потреб сучасного суспільства.

Нині від дизайнерського вирішення і художньо-естетичного образу продукції чи об'єкту дизайну залежить комфорт навколишнього середовища, позитивний імідж індивідууму в соціумі, успіх фірми, товару чи послуги на ринку попиту. Можна сказати, що об'єкти графічного дизайну є своєрідними засобами комунікації, виховання культури та формування престижу у споживачів. Тому потреба в професії дизайнера-графіка нині зумовлює стрімке зростання попиту в Україні на цю спеціальність.

Моделювання розвитку проектної культури *майбутніх дизайнерів-графіків у системі дизайн-освіти* має ґрунтуватися на засадах поетапного професійного становлення і саморозвитку особистості, що добре узгоджується з акмеологічним, культурологічним, системним, компетентнісним, особистісно-орієнтованим, рефлексивним, діяльнісним підходами, бо талановита людина розкриває свої таланти і здібності, лише реалізуючи свої знання у процесі і на основі різних видів діяльності (проектної, розумової, комунікаційної, індивідуальної та ін.). У контексті нашого дослідження, йдеться про етапи розвитку проектної культури майбутніх фахівців із графічного дизайну в процесі підготовки до професійної діяльності, формування здатності практично виконувати проектні розробки дизайнерських об'єктів, творчо застосовувати набуті знання і досвід у подальшій професійній діяльності.

Мета статті: стаття присвячена розробці науково-обґрунтованої педагогічної моделі розвитку проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків у професійній підготовці в мистецьких ВНЗ.

Аналіз останніх досліджень. Теоретико-методологічним підґрунтям у галузі філософії, педагогіки та психології останніх років слугують фундаментальні праці науковців: І. А. Зязюна [3], Н. Г. Ничкало, С. У. Гончаренка [1]; у галузі теорії й методики мистецької та дизайнерської освіти – О. В. Баніт, А. В. Бойчука, О. М. Олексюк, В. Ф. Орлова [4], Л. В. Оружої, В. Ф. Прусак [5], В. О. Радкевич, О. П. Рудницької, О. О. Фурси та ін. Питання розвитку проектної культури розглядали у своїх дослідженнях В. Я. Даниленко, Ю. В. Веселова, О. І. Генісаретський [2], В. Папанек, В. Ф. Сидоренко, О. О. Ческідова та ін.

Однак, серед досліджень відсутні ті, в яких обґрунтовується модель розвитку проектної культури фахівців з дизайну у професійній підготовці в мистецьких ВНЗ та визначаються структурні компоненти проектної культури, її критерії, показники і рівні розвитку в студентів-дизайнерів.

Виклад основного матеріалу. Загальне розуміння поняття *модель* у педагогіці

визначається як образ певної системи. Слово *модель* походить від фр. *modele* та лат. *modulus*, у перекладі українською – міра, зразок, і нині поняття *модель* розуміється як схема, зображення чи опис якого-небудь предмета, явища чи процесу у природі чи суспільстві, що вивчаються як аналог [1]. Отже, синтезуючи проаналізовані джерела з педагогіки українських та зарубіжних учених, поняття *модель* розуміємо як мисленнєво-уявну та матеріально реалізовану систему, яка відображає або відтворює об'єкт (природний або соціальний) і здатна замінювати його так, що її вивчення надає нову інформацію про цей об'єкт. Будь-яка педагогічна модель має послідовну структуру, компоненти якої завжди взаємопов'язані: мета – зміст – принципи – методи – засоби – форми. Головною вимогою до впровадження розробленої педагогічної моделі вважаємо адекватність та її відповідність реальній дійсності в навчальному процесі вищої професійної школи за основними властивостями і параметрами.

Дослідження теоретичних основ поняття проектної культури та процес виховання фахівця у вищій професійній школі дало нам змогу розробити *модель розвитку проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків* за складовими компонентами (Рис. 1.). Розроблена нами модель передбачає декілька взаємопов'язаних елементів, по-перше, постановку мети – найважливішого компонента, який зумовлює сам факт її створення на базі змістової основи, встановленої відповідно до вимог Державного освітнього стандарту та соціального замовлення суспільства на підготовку фахівців з графічного дизайну.

Система розвитку проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків як відкрите для зовнішніх впливів складне утворення, що відображає цілісність процесу, деталізоване складовими *цільового, змістового, методико-технологічного, оцінно-результативного блоків* (Рис. 1) і презентоване у вигляді складної теоретичної моделі.

У *цільовому блоці* розкривається мета системи: з урахуванням соціального замовлення, завдань державних програм, освітніх стандартів забезпечити розвиток проектної культури майбутніх дизайнерів-

Алла Максимова. Модель розвитку проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків у професійній підготовці

графіків на основі актуалізації їхніх відповідних педагогічних умов. потенційних можливостей та дотримання

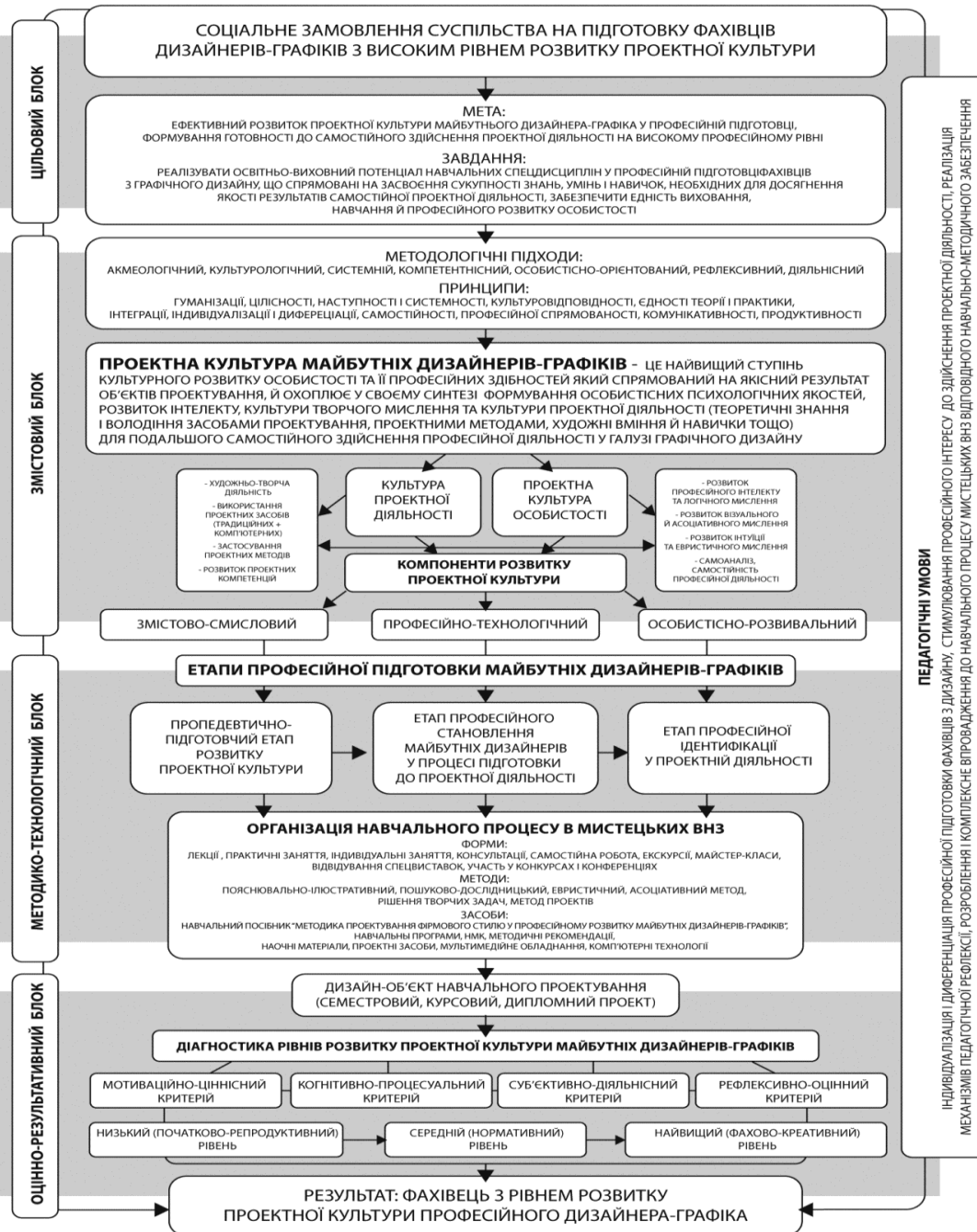

Рис. 1. Модель розвитку проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків

Метою педагогічної моделі визначаємо ефективний розвиток проектної культури майбутнього дизайнера-графіка у професійній

підготовці, формування готовності до самостійного здійснення проектної діяльності на високому професійному рівні.

Згідно з окресленою метою, *завданнями* є: реалізувати освітньо-виховний потенціал навчальних спецдисциплін у професійній підготовці фахівців з графічного дизайну, що спрямований на засвоєння сукупності знань, умінь і навичок, необхідних для досягнення якості результатів самостійної проектної діяльності; забезпечити єдність виховання, навчання і професійного розвитку особистості.

У *змістовому блоці* теоретичної моделі висвітлюються методологічні підходи і принципи розвитку проектної культури фахівців із графічного дизайну, комплекс педагогічних умов, надано розроблене теоретичне поняття «проектна культура майбутніх дизайнерів-графіків» та відображено компонентну структуру проектної культури.

Методологічні підходи до нашої моделі включені такі: акмеологічний, культурологічний, системний, компетентнісний, особистісно-орієнтований, рефлексивний, діяльнісний.

Педагогічна модель базується на *принципах*: гуманізації, цілісності, наступності й системності, культуровідповідності, єдності теорії і практики, інтеграції, індивідуалізації і диференціації, самостійності, професійної спрямованості, комунікативності й продуктивності.

У *змістовому блоці* презентовано розроблене нами *теоретичне поняття* «проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків», яке розглядаємо як найвищий ступінь культурного розвитку особистості та її професійних здібностей, спрямований на якісний результат об'єктів проектування, що охоплює у своєму синтезі формування особистісних психологічних якостей, розвиток інтелекту, культури творчого мислення та культури проектної діяльності (теоретичні знання й володіння засобами проектування, проектними методами, художні вміння й навички тощо) для подальшого самостійного здійснення професійної діяльності в галузі графічного дизайну.

Структуру проектної культури ми розглядаємо як динамічну цілісність індивідуально-особистісних якостей (проектна культура особистості) і професійно-діяльнісних якостей (культура проектної діяльності), що інтегровано відображають особистісно-професійну характеристику індивіда в межах змістово-смыслового,

професійно-технологічного, особистісно-розвивального компонентів.

Основоположними компонентами активізації розвитку проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків визначаємо: *змістово-смысловий компонент* – формування базових професійних знань, умінь і навичок; *професійно-технологічний компонент* – поглиблення й удосконалення професійних знань, вмінь і навичок, оволодіння методикою і технологіями проектування об'єктів графічного дизайну; *особистісно-розвивальний компонент* – удосконалення й професійне становлення у проектній діяльності та самореалізації художньо-творчих можливостей, досягнення індивідуального стилю професійної діяльності з високим рівнем розвитку проектної культури.

Методико-технологічний блок відображає організацію процесу розвитку проектної культури впродовж трьох етапів професійної підготовки майбутніх дизайнерів-графіків: пропедевтично-підготовчий етап розвитку проектної культури, етап професійного становлення майбутніх дизайнерів у процесі підготовки до проектної діяльності, етап професійної ідентифікації у проектній діяльності; а також організацію навчального процесу в мистецьких ВНЗ, внаслідок яких відбувається оптимізація рівня розвитку проектної культури. Згідно з педагогічною моделлю розвитку проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків, *організація навчального процесу* охоплює такі форми, методи і засоби, зокрема, *форми*: лекції, практичні та індивідуальні заняття, консультації, самостійну роботу, екскурсії, майстер-класи, відвідування спеціалізованих виставок у галузі графічного дизайну та образотворчого мистецтва, участь у творчих конкурсах та студентських наукових конференціях; *методи*: пояснювально-ілюстративний, пошуково-дослідницький, евристичний, асоціативний метод, вирішення творчих задач, метод проектів; *засоби*: навчальний посібник «Методика проектування фірмового стилю у професійному розвитку майбутніх дизайнерів-графіків», навчальні програми, НМК, методичні рекомендації, наочні матеріали, проектні засоби, мультимедійне обладнання, комп'ютерні технології.

Оцінно-результативний блок репрезентує критерії і рівні розвитку проектної культури майбутніх дизайнерів-

графіків та готовність до реалізації й розвитку означеного утворення у професійній діяльності як кінцевий результат розробленої системи. В оцінно-результативному блоці педагогічної моделі діагностика рівнів розвитку проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків містить критерії: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-процесуальний, суб'єктивно-діяльнісний, рефлексивно-оцінний. Для кожного критерію розроблено відповідні показники, на основі яких виносилися судження про результати розвиненості компонентів проектної культури у студентів-дизайнерів. Визначено рівні розвитку проектної культури майбутніх фахівців із графічного дизайну: низький (початково-репродуктивний), середній (нормативний), високий (фахово-креативний), що характеризуються, з одного боку, індивідуально-психологічними властивостями *майбутнього дизайнера*, а з іншого, – специфікою його культури проектної діяльності. Упровадження системи в процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів-графіків у мистецьких ВНЗ відбувається за таких *педагогічних умов*: індивідуалізація і диференціація професійної підготовки фахівців з дизайну; стимулювання професійного інтересу до здійснення проектної діяльності; реалізація механізмів педагогічної рефлексії; розроблення і комплексне впровадження до навчального

процесу мистецьких ВНЗ відповідного навчально-методичного забезпечення.

Висновок. З огляду на викладене, можна зробити висновок, що теоретична модель розвитку проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків у професійній підготовці в мистецьких ВНЗ, насамперед, є цільовим орієнтиром їхнього професійного і художньо-творчого розвитку, ефективним методом для розробки змісту розвитку, визначення форм і методів безперервного професійного зростання до рівня розвитку проектної культури професійного дизайнера-графіка, слугує інструментом на основі функцій професійно-педагогічної діяльності і системою їхнього особистісного культурного та професійного зростання. Педагогічна модель проектної культури майбутнього дизайнера у вищій професійній школі у своєму синтезі поєднує: культуру проектної діяльності (художньо-творчі компоненти) та проектну культуру особистості (психологічні компоненти), що є необхідним для створення дизайн-об'єкта навчального проектування чи дипломного проекту. Проектна культура, як і її компоненти, є динамічним явищем. Тому одним з головних завдань професійної підготовки майбутніх дизайнерів-графіків є виховання творчої особистості студента у фахово-компетентного фахівця, що потребує ефективних кроків організації навчального процесу в мистецьких ВНЗ.

Література

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Генисаретский О. И. Актуальные проблемы исследования проектной культуры / О. И. Генисаретский // *Техническая эстетика*. – 1989. – № 5. – С. 4-6.
3. Орлов В. Ф. Професійне становлення особистості у професійно-художній освіті / В. Ф. Орлов // *Педагогічний процес: теорія і практика: Наукові записки*. – 2002. – Вип. 1. – С. 120-131.
4. Прусак В. Ф. Методологічні підходи до підготовки дизайнерів у вищих навчальних закладах / В. Ф. Прусак // *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. – Вип. 61. – 2006. – С. 131-138.

Реферат

Модель развития проектной культуры будущих дизайнеров-графиков в профессиональной подготовке

Алла Максимова

аспирант Института профессионально-технического образования НАПН Украины

КЛЮЧЕВЫЕ

СЛОВА:

*проектная культура,
профессиональная
подготовка
дизайнера,
педагогическая
модель, графический
дизайн*

В статье проанализированы требования и задачи дизайн-образования, вызванные современным этапом образовательной деятельности по профессиональной подготовке будущих специалистов в графическом дизайне. Анализ результатов последних публикаций обнаружил отсутствие исследований посвященных разработке и теоретическому обоснованию педагогической модели развития проектной культуры будущих дизайнеров-графиков. Рассмотрена система развития проектной культуры как открытое для внешних воздействий сложное образование, которое отражает целостность процесса профессиональной подготовки специалистов в области графического дизайна, детализированное составляющими целевого, содержательного, методико-технологического и оценочно-результативного блоков, и представлено в виде сложной теоретической модели. В целевом блоке раскрывается цель системы с учетом социального заказа, задач государственных программ, образовательных стандартов обеспечить развитие проектной культуры будущих дизайнеров-графиков на основе актуализации их потенциальных возможностей и соблюдения соответствующих педагогических условий. В содержательном блоке теоретической модели освещаются методологические подходы и принципы развития проектной культуры специалистов по графическому дизайну, комплекс педагогических условий, предоставлено разработанное теоретическое понятие «проектная культура будущих дизайнеров-графиков» и отражено компонентную структуру проектной культуры.

Методико-технологический блок отражает организацию процесса развития проектной культуры в течение трех этапов профессиональной подготовки будущих дизайнеров графиков: пропедевтическо-подготовительный этап развития проектной культуры, этап профессионального становления будущих дизайнеров в процессе подготовки к проектной деятельности, этап профессиональной идентификации в проектной деятельности; а также организацию учебного процесса в художественных вузах в результате которых происходит оптимизация уровня развития проектной культуры. Оценочно-результативный блок представляет критерии и уровни развития проектной культуры будущих дизайнеров-графиков и готовность к реализации и развития указанного образования в профессиональной деятельности как конечный результат разработанной системы.

Разработана педагогическая модель, прежде всего, является целевым ориентиром профессионального и художественно-творческого развития будущих специалистов в области графического дизайна, эффективным методом для разработки содержания развития, определение форм и методов непрерывного профессионального роста к уровню проектной культуры профессионального дизайнера-графика.

Abstract

Development model of project culture in the professional training of future designers-graphics

Alla Maksymova,

Postgraduate student, IVET of NAES of Ukraine

KEY WORDS:

project culture,
professional training
of designer,
pedagogical model,
graphic design

The article discloses the requirements and objectives of design education due to the current stage of educational activities for the professional training of future specialists in graphic design. Analysis of recent publications has found no studies devoted to the development and theoretical substantiation development model of project culture of future graphic designers. A system development project culture is opened to outside influences complex entity that reflects the integrity of the process of training specialists in graphic design, detailed components of the target, content, methodology, technological and evaluative-efficient units, and presented as a complex theoretical model. In the target unit disclosed objective system based on social contracts, tasks of public programs, educational standards to ensure development project culture of future graphic designers based on their potential updating and maintaining appropriate educational environment. In semantic unit theoretical model highlights methodological approaches and principles of project culture specialists in graphic design, complex pedagogical conditions provided. The theoretical concept of "project culture of future graphic designers" and shows the component structure project culture. Methodological and technological displays the organization process of project culture for three stages training future designers-graphics: propaedeutic the preparation stage of project culture, stage designers of future professional development in preparation for project activities, identifying professional stage in the project activities; and the organization of educational process in art institutions as a result of which there is a level of optimization project culture. Estimated power-efficient criteria and represents levels of design culture upcoming graphic designers and readiness for implementation and development of this formation in professional activities as the end result of the developed system. The pedagogical model's primarily target is professional and artistic and creative development of future professionals of graphic design, effective method for developing content development, defining the forms and methods of continuous professional growth to the level of design culture of professional graphics designer.

References

1. Honcharenko S. U. Ukrainyskiy Orlov // Pedagogichnyi protses: teoriia i pedagogichnyi slovnyk / S. U. Honcharenko. – K. : Lybid, 1997. – 376 p.
 2. Genisaretskiy O. I. Aktualnye problemy issledovaniya proektnoy kultury / O. I. Genisaretskiy // Tekhnicheskaya estetika. – 1989. – № 5. – P. 4-6.
 3. Orlov V. F. Profesiine stanovlennia osobystosti u profesiino-khudozhnii osviti / V. F. Orlov // Pedagogichnyi protses: teoriia i praktyka: Naukovi zapysky. – 2002. – Vol. 1. – P. 120-131.
 4. Prusak V. F. Metodologichni pidkhodi do pidgotovki dizayneriv u vishchikh navchalnikh zakladakh / V. F. Prusak // Naukovi zapiski Natsionalnogo pedagogichnogo universitetu imeni M. P. Dragomanova. – Vol. 61. – 2006. – P. 131-138.
-